

LENGYEL JÁNOS

KISVÁROSI ASZTALTÁRSASÁG

A kisváros a nyári hőségtől szenvedett, mármint nem a város maga, az épületek, utcák, terek, hanem a lakosság, az emberek, azaz a település lelke. Mielőtt folytatnám a történetet, le kell szögezmem, azaz félre téve az asztalosmunkát, ki kell jelentenem, hogy ez a kisváros nem azonos Beregszászal. Egykori mentorom azt tanácsolta, hogy ne nevezzem meg konkrétan a történetemben szereplő településeket, hogy az olvasók ne tudják helyhez kötni a mesét. Nos hát köztudottan önféjú ember vagyok, én úgy szoktam mondani, szélessávú autonóm személyiség, ezért inkább a saját elképzeléseimet követem. Legalábbis megpróbálom.

A sörkert a város szélén volt. Korábban piactér, majd a helyközi autóbusz-közlekedés városi gócpontjaként funkcionált, mármint a tér, ahol állt. Olykor vándorcirkuszok verik fel itt a sátraikat, ám a város lakossága ettől függetlenül is láthatott éppen elég állatot.

A söröző teraszán kis társaság hűsölt. Egy forgó ventilátor hideg vízpárlatot permetezett a vendégekre, de a cseppek azonnal elhaltak mihelyt a forró testekre hulltak. A pavilon ponyvája némi menedéket adott az izzó égitest tekintete elől.

Átellenben a kenyeres bolt előtt emberek álltak. Egyre drágább az élet, és kevesebb a pénz. Már nem csupán a kopott külsejűeknek okoz nehézséget *összekopejkázni*¹ az életre valót. Túlélni mindenáron. Voltaképpen az ember élél teán és vajjas kenyéren is, ha más nem tud megfizetni. Aki egész életében nyomorgott, kevésbé zúgolódik, hiszen nincs összehasonlítási alapja, de aki már megtapasztalta, mi az élet, vagy legalább érezte annak fuvallatát, az bizony nehezen viseli a nyomort, a nélkülözést, s a sivárságot, amit magával hoz.

Az élet szürkeségét a hatóságok festékekkel próbálták eltüntetni. Ha már a valóság komor, legalább a látszat legyen színes. Buzgó *önnép-keresők* festéket nem kímélve mázolták a kisváros gúnyját az IKEA színeire. Mindenhol kétszínű zászlók lobogtak, büszkeséget erőltetve a kétszínű arcokra, hogy

¹ A kopejek vagy kopejka a hrivnya váltópénze.

mások el ne felejtsek – kétszínű világban élnek, ahol jaj a színesebbeknek. A trikolor már-már tiltottá vált, ha nyíltan ezt még nem is mondták ki.

Néhány éve, amikor a keleti tűzvész kirobbant a főváros központi téren, sötét alakok vonultak fáklásmenetben, hogy tudassák a hon szerző utódokkal, ki az úr a vámnál, ki viseli a bocskort e vidéken. Olyan demokrácia szakadt a territóriumra, amitől még a legelszántabb liberál-fasiszta értapsoló is megnyalja a szája szélét.

A terasz árnyékában ismert társaság múlatta az időt. Legalábbis a város lakossága többségüket jól ismerte, és így van ezzel a narrátor is.

– Ez a hőség már kibírhatatlan. Nem segít más, csak a hideg sör – mondta az alacsony vézna férfi, aztán nagyot kortyolt a hús nedűből. A magas korsó oldalán cirill betűkkel írták fel a közismert malátaprodukciónévét. Mikor piacra dobták, még nem volt gond a minőséggel, de időközben ez a sörmárka is az ország sorsára jutott. Édes élet, hogy a Roshen² egye meg!

A többiek követték példáját. Vontatottan folyt a társalgás, mintha a hőség a szavakat is lelassította volna. (Na, tessék, nem elég, hogy a történet vontatott, még a társalgás is az – szólt közbe Mitracsek Úr. Már megint. Sajnos nem utoljára.)

– Írtál mostanában valami újat? – fordult a molett szőke nő a Petőfi kinézetű férfihez, aki a korszót az asztalra téve a habok tetején egyensúlyozó keresztrímet fedezett fel. Ugyanis fő- és mellékfoglalkozásban költő volt, emellett pedig önsorsrontó kisiparos.

– Tényleg, mostanában nem olvastam tőled semmit – szólalt meg az idősebb nő, mármint a vézna költőtől és a molett szőkétől idősebb, akit az imént Juditéként szólított meg a pavilon előtt elhaladó sárga ruhás hölgy. Előtte néhány hetilap hevert az asztalon. *Egyedi Hírlap* állt a fejlécen.

A megszólított újra megemelte a korszót, majd halkán megszólalt: – Talán.

– De tényleg, jó lenne, ha végre újra az írással foglalkoznál inkább – mondta Judit.

A vézna férfi sokatmondóan tekintett a szerkesztőre, de bosszúsága nem tartott sokáig, máris oldotta az újabb korty ser. A többiek is megemelték korszójukat, hiszen annyira kínálta magát a hideg ital. Így már kvittek voltak.

A sarkon a főútról gyász kocsi kanyarodott le, nyomában gyásznép menetoszlopba tömörülve. Több mint félévszázada, a térségből számos ilyen menet indult el kelet felé. Akkor a képzeletbeli gyász kocsi az emberek

---

² Ukrán csokoládémárka.

mögött haladt, a batárján maga a Halál ült, korbáccsal noszogatta túlvilági paripáit. A gyászolók nem tudhatták, hogy saját temetésükre igyekeznek és soha nem térnek többé vissza erről a háromnapos útról.

– Kit temetnek? – kérdezte a vörös hajú idősebb hölgy. Ő eddig nem szólalt meg, csak hallgatta, miről beszélnek a többiek. Irodalomról, újságírásról, kisebbségi sorsról folyt a diskurzus.

– Nem tudom, nem hallottam semmit – válaszolt a molett szőke.

– A fenébe, el is felejtettem – csattant fel Judit –, ma van Mitracsek úr temetése. – Gyuri még körlevelet is küldött, hogy aki tud, menjen!

– Nem hallottam, egy hónapja nem ültem a gép elé – mondta a vézna férfi.

– Ki az a Mitracsek úr? – kérdezte a göndör hajú fiatal nő, aki éppen a menetnek háttal ült.

– Te nem ismered Mitracseket? Helyi celeb, elég hírhedt figura a városban. Sőt még Budapesten is ismerik egyesek.

– A Lengyi cimbije – tette hozzá a Petőfit idéző.

– Mi is készültünk – szólalt meg most a hosszú hajú férfi, aki megérkezésük óta mélyen hallgatott, csak szerelmes pillantásokat váltott asszonyával, aki balján ült. Világos pólóján az ismert zöld mesefigura pózolt, kezében kobozt tartva. A háromágú szigonyt már korábban elkobozta az IMF, a kamatok fejében. Mert már az egész országban érezhető volt a kamatláb szaga, különösen így a nyár derekán.

– Nem tudom, talán illene nekünk is elmenni, nem gondoljátok – fordult kérdésével a társasághoz a túlsúlyos férfi, aki most tért vissza az asztalhoz, kritikus pillantást vetve a többiekre. Mitagadás, valóban kritikus helyzet volt, a közösség egyik szereplőjét éppen most temetik, és az irodalmárok eme csoportja sörözéssel mulatja az idejét. Mindenkinek ez jutott az eszébe.

– Várd csak ki a végét esztelen firkász, majd meglátod, hogy ezért bosszúból mit kapsz te a fejedre! Hát elfelejtetted már a nap verse sztorit? – szólalt meg újra Mitracsek úr teljesen életszerűtlenül. Ez most valóban így volt, mert a háttérben éppen az ő temetési menete haladt el a kistérség sörözgető irodalmi celebjei mellett. De ez még nem volt elég, elővette tabletjét, és kikereste az említett szöveget, majd hangosan, hogy az anyaországi olvasók is jól hallhassák, idézett is a szövegből: *Lengyel indulatos merengésének képrendszere felületes olvasásra komplexnek tűnik. Első átfutásra nekem a világ-irodalom egyik legszebb szerelmes verse, Baudelaire-től az Egy dög ugrott be. De ha közelebbről megnézzük a szöveget, látni fogjuk: az effajta merengés hamisítatlan megalománia.*

A szöveg felütése – a kedves és az őt ábrázoló rég megsárgult fotó közötti metonimikus viszony említése – egyszerűen ordító közhely, amely a popzenék szövegeitől a melodramákon át a giccses háborús filmekig ömlik ránk ma is szakadatlanul.

– Befejezted? Most nem ez következik. Mindig jár a szád, hogy a rólad szóló történetekben tulajdonképpen keveset foglalkozok veled, erre tessék, amikor te vagy a szöveg középpontjában, hirtelen eltereled a szót, és velem kezdesz foglalkozni. A fullánkjaidat hagyd meg későbbre, amikor majd a per menetét ismertetem! Megegyeztünk?

– Jól van már! Nem tudtam kihagyni ezt a ziccet. De azért még folytathatnám, mondjuk Délszláv Attila kritikájával, amit a második kötetedről írt 2007-ben: *A kisebbségi írásmód sajátosságaitól eltekintve a modernség (posztmodernség) jegyei (is) kellene, hogy alakítsák a szövegeit. Természetesen ez nem elvárás, ugyanakkor egy már évek óta az anyaországban élő alkotó esetében felmerül a kérdés: hogyan is lesz ebből kárpátaljai-kisebbségi kötet? Hogyan jelenik meg a visszatekintés az írásokban, milyen torzulások mennek végbe az átélt történetek újragondolásakor/leírásakor? Ez az írói helyzet posztmodern narratívát hoz létre anélkül, hogy az tudatos lenne. A megélt dolgok közlése több okból válhat fontossá. Lengyel János esetében nem kifejezetten szépírói teljesítménye, hanem a prózájában megjelenő hatásmechanizmusok lehetnek érdekesek.*

– Na, látom, hogy csak kötöd az ebet a karóhoz, aki viszont nem engedi el a megragadott csontot. Tudod mit, ám legyen. Alább külön fejezetet szentelek majd a kritikának, ahol nyugodtan kifejtheted a véleményedet te is, ráadásul én is szóhoz juthatok. Rendben van ez így? Kielégíti majd a vitaéhségedet?

– Igen, hát persze.

A gyászhintó egyszer csak megállt, a kocsis leugrott a bakról, egy vödörrel a kezében besétált a sörkertbe, s miközben a lovak mohón itták a friss vizet, bizony ő is legurított egy korsóval. No, nem a vízből. A gyászolók nemtetszésüknek adtak hangot, de hát ez a korlátlan lehetőségek országa. Itt minden megtörténhet, még az is, ami nem, és meg is, vagy mégis. Szóval sokszor meg is történik. Megalakulásának hosszú évtizedei alatt nem egy lehetetlenségi törvény dőlt már meg mesterségesen előidézett határai között.

– Ó biztosan nem banná. Ha tehetné, most itt ülne velünk, hogy régi történeteket mesélve elevenítsük fel barátságunk megkopott fényét. Jó paj-

tás volt, vagy ő, vagy az írója. Sokszor a kettő ugyanazt takarja. Hát akkor igyunk az emlékére – szólta a vézna férfi és fenékgig ürítette a korsót, amit az imént tett elé a pincérnő.

Mindenki ivott, ha nem is Mitracsek emlékére, de a szomjúság előidézte kényszer, most a kegyelet köntösébe bújhatott, hogy aztán gyorsan ki is vetközzön belőle, mert a nyári hőség csak nem akart szűnni.

